

HUNDARS MENTALITET - EN FRÅGA FÖR ALLA

Text: Åsa Lindholm, Helena Frögéli

Svenska Kennelklubbens Centralstyrelse och organisationens högst beslutande organ Kennelfullmäktige har beslutat att hundars mentalitet ska vara ett prioriterat område. Det har bland annat inneburit att SKK har utvecklat Beteende- och personlighetsbeskrivning hund, BPH, en officiell mentalbeskrivning avsedd att passa hundar av alla raser. Förhoppningen är att den ökade satsningen på mentalitet och beteende ska leda till ett växande intresse också i de raser/klubbar där man inte har någon tradition av arbete inom detta område.

Inom brukshundraserna är arbetet med mentalitet och funktion väl etablerat och mellan såväl rasklubb, uppfödare som hundägare råder konsensus om vikten av att hundars mentalitet och beteende dokumenteras. Eftersom brukshundraserna är arbetande hundar med ofta väl definierat arbetsområde har intresset för mentalitet en självklar plats. Det är därför också inom brukshundsleden som kunskapen om beteende och mentalitet och utbildningen kring desamma är mest omfattande och etablerad. Av uppenbara skäl har man utvecklat beskrivningar och tester för att identifiera de hundar som motsvarar de krav som finns hos såväl uppfödare som hundägare.

I samband med det omfattande arbetet med Rasspecifika avelsstrategier som tog sin början inom SKK-organisationen 2001 blev det snart uppenbart att hundars mentalitet är en fråga för i stort sett alla rasklubbar. Intresset för att beskriva och testa hundarna hade under åren medfört att även en hel del raser utanför Brukshundklubbens ansvarsområde genomgått SBKs Mentalbeskrivning Hund (MH). Detta har varit den enda officiella mentalbeskrivning som funnits att tillgå. MH är en beskrivning designad för brukshundsraser. Det finns också ett registreringskrav som fordrar att hundar av bruksras ska ha känd mental status, d v s genomgått MH före parning samt tävlingsregler som slår fast att de måste ha MH för att få starta på bruksprov. Emellanåt har efterfrågan på beskrivningsmöjlighet överträffat tillgången.

RAS-projektet synliggjorde, bland mycket annat, behovet av en mentalbeskrivning med ett bredare och lite annorlunda fokus än MH. I flera klubbar efterlystes en beskrivning som i högre grad är anpassad till hundar av alla raser och som lade stor vikt vid hundarnas vardagsbeteende. Denna beskrivning skulle kunna kompletteras med rasanpassade funktionsprov för att ge en bild av olika rasers mentalitet och funktion. Kennelfullmäktige 2009 konstaterade att det var SKKs uppgift och ansvar att se till att en adekvat mentalbeskrivning för denna målgrupp etablerades. SKKs Kommitté för hundars mentalitet, KHM, bildades och arbetet med det som i maj 2012 blev den officiella mentalbeskrivningen Beteende- och Personlighetsbeskrivning hund, BPH, tog sin början.

Under 2013 blev SBKs Mentaltest, MT, officiell för hundar oavsett ras (under förutsättning att inte specialklubben ifråga aktivt tackat nej till den möjligheten). I och med detta har vi i dagsläget tre officiella mentalbeskrivningar/tester att tillgå: Beteende- och personlighetsbeskrivning hund (BPH), Mentalbeskrivning hund (MH) och Mentaltest (MT) som principiellt är öppna för alla raser. För raser

inom SBKs avelsansvar gäller, som tidigare nämnts, kravet på MH för såväl avel som tävling, medan hundar av andra raser numera kan starta på bruksprov efter att ha genomgått antingen MH eller BPH. För ägare av hundraser inom SBK är valet enkelt: den mentalbeskrivning man ska gå med sin hund är MH. För övriga raser rekommenderar SKK idag att valet faller på BPH.

BÅDE MH OCH BPH – PRAKTISKA KONSEKVENSER

Om vi fokuserar på BPH och MH kan vi konstatera att båda beskrivningarna redovisas i SKKs Avelsdata i form av spindeldiagram. Diagrammen är inte *helt* jämförbara eftersom BPH bland annat har fler beskrivningspunkter och definierar en del egenskaper något annorlunda än MH, men båda ger en bild av till exempel socialitet, nyfikenhet, rädsla och aggressivitet. Beskrivningarna skiljer sig med andra ord åt så till vida att BPH ger en mer nyanserad beskrivning av hundens beteende i och med att flera parametrar observeras vid varje moment men också genom att samma egenskapskomplex beskrivs flera gånger utmed BPH-banan. För att kunna göra en relevant jämförelse mellan beskrivningarnas spindeldiagram fordras dock insikt i modellen för hur respektive diagram har räknats fram.

Den information som samlats under kanske många års lopp är fortfarande relevant. I framtidens genetiska analyser kommer hänsyn att tas till både MH och BPH.

MENTALINDEX

SKK/KHM har beslutat att de ekonomiska satsningar vad avser forskning kring hundars mentalitet i huvudsak ska riktas mot BPH och att inga vidare större satsningar görs på MH. Icke desto mindre har SKK beviljat anslag för forskning vid Sveriges lantbruksuniversitet som avser att utveckla en modell för att skatta avelsvärden för mentalitet för brukshundraser, s k mentalindex, baserat på MH-resultat. Tanken är att man i förlängningen ska kunna tillämpa beräkningsmodellen även för andra raser och för BPH.

ETABLERINGEN AV BPH

Den första utbildningen av BPH-beskrivare och testledare anordnades på våren 2012. Under beskrivningens första säsong var sju arrangörer aktiva, en siffra som nu uppgår till 24 st. Cirka 50 personer är utbildade beskrivare, runt 65 st är testledare.

Redan initialt påtalade KHM vikten av att som arrangörer anlita både klubbar och privata aktörer. Detta har visat sig vara ett väl fungerande koncept. Bland de klubbar som arrangerar BPH finns såväl länsklubbar, lokala kennelklubbar som special- och rasklubbar. Därutöver finns även en BPH-bana på Grans Naturbruksgymnasium i Piteå plus en knapp handfull privata arrangörer. Gemensamt för samtliga är att de till banorna knutna funktionärerna har ett stort intresse för mentalitet. Somliga av dem är aktiva funktionärer även inom MH och MT. Detta har medfört att man på de åtta brukshundklubbar (t ex Östra Härjedalens BK, Timrå BK och Mjölby BK) som har utbildade BPH-funktionärer har kunnat vidga sin verksamhet och erbjuda ägare av icke-brukshundraser möjlighet

att genomgå BPH parallellt med den MH-verksamhet som i huvudsak riktar sig mot brukshundar. De mentalitetsintresserade funktionärerna får genom sin utbildning till BPH-beskrivare/testledare ytterligare kompetenshöjning, vilket kommer arrangörsklubbarna till del. Dessutom bidrar den rika representationen av varierade raser som BPH uppvisar till fördjupad kunskap i hundars beteende generellt.

FRAMTIDSVISIONER

Det finns ett uttalat mål för SKKs KHM att öka intresset för och kompetensen kring hundars mentalitet på ett brett plan inom organisationen. Att våra hundar mår bra och fungerar i samhället är en fråga som inte bara berör bruks- och tjänstehundsverksamheten utan är en angelägenhet för varje special- och rasklubb och varje enskild hunduppfödare. Förhoppningen är att den ökade satsningen på mentalitet och beteende ska leda till ett växande intresse också i de raser/klubbar där man inte har någon tradition av arbete inom detta område. En del i den strävan är den nyligen lanserade digitala distansutbildningen "Hundens beteende". Vidare planeras en "Mentalpool" bestående av personer som ska kunna föreläsa om mentalitet, men också vara bollplank/diskussionsledare i klubbarnas övergripande mentalitetsarbete.

Visionen är också att vi ska få till stånd ett språk som gör det möjligt även för uppfödare av sällskapshundraser att prata om mentalitet och beteende utifrån gemensamma begreppsuppfattningar. SKK/KHM har påbörjat det arbete. Precis som den utställningsintresserade ofta har lätt att förstå innebörden av en exteriör beskrivning som talar om att hunden är välvinklad, har brant kors eller är uppräkt i mellanhänderna, ger oss ett gemensamt språk en möjlighet att skapa en kartbild över hundens beteenden och mentala egenskaper. Mentalbeskrivningen ger oss inte hela sanningen, lika lite som en utställningsstart beskriver en hunds exteriör på ett fullödigt sätt, men den hjälper oss en bit på vägen. Uppfödarna får veta mer, och i avelsarbete är all kunskap av värde.

En ökad satsning på hundars mentalitet inom hela SKK-organisationen är ett arbete som avser att förstärka den kvalitetsstämpel som bör vara synonym med registrerade hundar. För detta krävs såväl nytänkande och engagemang - som samarbete.